

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 241

פרשת וישלח ה'תשפ"ז / מאת הרה"ג אליהו עטייה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

הבת עין

ביום היארצייט מאיר האור של הצדיק במיוחד / הילולת הצדיק - בחינת חתונה ומתנות - שהן קבלת התפילות / סעודה לכבוד הבת עין - זרע קודש של קיימא / בכלל 'זרע קודש' גם בקשת מזון בשפע וחיים טובים / לבקש בקשה אחת שכוללת הרבה / ר' שלמה מזעוויל - במעלת הספר בת עין / תדבקו במידותיו וכך לא תיפרדו ממני / התקשרות לצדיק על ידי שדבקים במידותיו ועצותיו / ר' לוי יצחק מברדיטשוב ניצח מנשמת ר' עקיבא / נוגע גם למצב היום / לימוד זכות מכח "ואֶהְבֶּתְךָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" דברי רבינו על הכיסופים והגעגועים לארץ ישראל / לצדיקים גדולים יותר קשה לזכות לארץ ישראל / ר' אהרן מז'טומיר התרפא מהמים שהיו בפה של הבת עין / מניין שיעקב שלח מלאכים ממש / החושב ומחזיק בדרך לארץ ישראל - מלווים אותו מלאכי א"י / מדוע פחד יעקב מעשו אם יש ליעקב מלאכים / היה אסור להרוג את עשו כי לא יצאו ממנו עדיין נשמות הגרים / 'אם יהרג הוא את אחריים' - את ר' מאיר / סעודת שליש למילה / בזכות היישוב על הרמב"ם היה רפואה לתינוק / אבני ארץ ישראל הן מרגליות / התפלל ובה עד שזכה לראות שאני א"י הן מרגליות / בכח הענוה של הבת עין זכה לראות שאבני א"י הן מרגליות / נס ההצלה בזמן רעידת האדמה / כשהשטן משתולל צריך לנהוג בהכנעה גדולה / מקור לענין זה מפרשת השבוע / הכניע את הדרוזים בברכת שהכל נהיה בדברו / ירושלים תובעת את עלבונה / הבת עין לקח את המגיפה מהעיר / דברי הרב גינזבורג שליט"א שחנכה הוא בחינת אברהם אבינו / אברהם התחיל להאיר - אור חנוכה הוא התחלת האור / חנוכה הוא תחילת האור - יסוד תורה שבעל פה / מעט מן האור דוחה הרבה מהחושך של יין / אברהם אבינו מפרסם את שמו של הקב"ה בכל העולם / אברהם מוציא את העולם משנות התווה לשנות תורה / רבים ביד מעטים אצל אברהם ובחנוכה / מלך וכהן יחד / דברי הרמב"ן בפגם החשמונאים בענין המלוכה / זמן הדלקת נרות - הוא הזמן של ברית בין הבררים / מקום הדלקת הנר - מרמז על פתח האהל שבאברהם / הדלקה תוך י' טפחים - מרמז על עפר ואפר שכתוב באברהם / שמונת ימי חנוכה ח' פעמים א"ל שעולם אברהם / נסיעת הבעל שם טוב לארץ ישראל חיי מוהר"ן ק"מ / באנשים גדולים השטן מתקנא מאוד שלא יוכלו לבוא לא"י / העצה להיות בקטנות דקטנות והכנעה קודם א"י / ההשגות הגדולות בתורה שמשגיגים דוקא בא"י / אוצר מתנת חיים - האוצר הגדול ביותר / אוצר מתנת חיים הוא לצדיקים בעת פשיטותם וקטנותם / כדי לזכות לארץ ישראל צריך לקבל מאוצר מתנת חיים / תפילת משה "ואתחנן" - מתנת חיים / מדוע שכח הבעש"ט את כל התורה ואפילו את הא"ב / ר' זירא צם ק' תענית לשכוח תורתו לפני שבא לארץ ישראל / גם מי שגר בא"י צריך 'אוצר מתנת חיים' כדי להרגיש קדושתה / נסיעת רבינו הקדוש לא"י / גם תורת ארץ ישראל צריך להקדים לה בחינת 'קטנות דקטנות' / האיני יודע של רבינו / 'פגם מי מריבה' - שלא ביקש במתנת חיים / הקטנות שהיתה בשבת קודם אמירת תורה קצ"ב / הגדרת צדיק האמת / יעקב שהוא בחינת אמת זכה לבחינת 'פנים' / כשמקבל 'פנים' מצדיק האמת, מקבל כח לעבוד את ה' באמת / בליקוטי מוהר"ן יש 'פני אמת' / עבודת המשפיע / קבלת שכל ונשמה

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעימה נעמי יאל נא רפא נא לוי ולעילוי נשמת אולגה (חולה) בת סימי ומאיר זכרונה לברכה

ביום היארצייט מאיר האור של הצדיק במיוחד

א. ר' אברהם דוב מאוריטש המכונה 'הבת עין' על שם ספרו הקדוש על התורה, נולד בשנת תק"כ, ונפטר ביום י"ב כסליו תר"א במגפה בצפת, אחרי שהוא זכה לעלות לארץ ישראל בשנת תקצ"א, בהמשך נספר על פטירתו, שמסר את נפשו על עם ישראל. על הבת עין יש כמה וכמה סיפורים, ונזכיר מהם קצת היום, כי ביום היארצייט של הצדיק - יום ההילולא שלו, מאיר האור שלו, וכשמזכירים את מעשיו ותורתו הקדושה, זוכים לשאוב מהם גם אלינו, ולכן מאוד חשוב ביום היארצייט ללמוד מתורתו ומעשיו של הצדיק.

הילולת הצדיק - בחינת חתונה ומתנות - שהן קבלת התפילות

ב. ענין של ההילולא כבר נזכר בוזהר, בהילולא של רשב"י והכוונה שביום היארצייט של הצדיק יש איזה בחינה של חתונה, ולכן עושים סעודה לכבודו. ובחתונה נותנים מתנות לחתן, הקב"ה נותן מתנות לחתן, והמתנות שהחתן הצדיק הכי רוצה, הוא שיתקבלו התפילות שמתפללים בציון שלו בפרט ביום ההילולא, וכן אלו שמושכים אותו אליהם, על ידי השמחה של הסעודה שעושים לכבודו. ואלו שמדליקים נר לכבוד נשמתו, בבחינת (משלי כ, כז) "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם", שהדלקת נר עושה נחת רוח גדול לנשמה, ובכל מקום שמדליקים נר לכבוד הצדיק, ענין זה עושה לו נחת רוח. והצדיק לא נשאר חייב, ומתי שעשית לו נחת רוח, הוא מתפלל בעדך לפני ה' יתברך שתזכה את מה שאתה מבקש.

סעודה לכבוד הבת עין - זרע קודש של קיימא

ג. היום יום י"ב כסליו הרבה מאוד אנשים זוכים לעשות סעודה לכבוד הבת עין, וכידוע שיש בזה סגולה גדולה שתתקבל הבקשה של אותו אדם שעושה את הסעודה לכבוד הצדיק הבת עין. ובפרט בענין של 'זרע קודש של קיימא', כי הצדיק הזה לא זכה להעמיד ילדים בעולם. ולכן הוא יודע מה זה הצער הגדול הוא למי שלא זוכה לילדים, והוא מתאמץ בתפילה גדולה לפני הקב"ה על הענין הזה יותר מכל דבר אחר. ולכן מתי שאתה משמח את הצדיק בזה שאתה משמח את עם ישראל, ועושה סעודה לכבודו, הוא פועל בשבילך בתפילתו, ובפרט על ענין 'זרע קודש של קיימא'.

בכלל 'זרע קודש' גם בקשת מזון בשפע וחיים טובים

ד. אבל לא רק זה, כי ענין של 'זרע קודש של קיימא' כולל בני חיי ומוזני וכולהו רוויחי, כי אם אתה זוכה לבנים, אתה צריך שיהיה לך מזונות ופרנסה בשפע כדי לגדל אותם, היום בשביל לגדל ילדים צריך הרבה פרנסה, וצריך שיהיה לך חיים בריאים וטובים, כדי שיהיה לך כח לגדל את הילדים שלך. ולכן בכלל קבלת הבקשה של 'זרע קודש של קיימא' יש בכלל - כל ה'בני חיי מוזוני', ולא רק בנים. ולפי זה, כיון שהעיקר בזרע קודש, זה קיימא, היינו זרעא חיא וקיימא דלא יבטול ולא יפסוק מפתגמי דאורייתא, כלומר אני רוצה זרע קודש כדי ללמד אותם את התורה ושלא יבטלו ממנה, לכן בכלל הבקשה הזאת יש את כל הדברים הגשמיים גם כן שנצרכים בשביל זה, שזה מזוני רוויחי וחיים טובים ובריאים. וממילא זה לא רק למי שעדיין אין לו ילדים, אלא גם מי שזכה לילדים, צריך שיהיה לו את האפשרות לגדל אותם כמו שצריך ל'תורה וחופה ומעשים טובים', והכל בכלל.

לבקש בקשה אחת שכוללת הרבה

ה. ומהיכן לומדים את היסוד הזה, כשמבקשים בקשה אחת, כשהקב"ה נותן וממלא את הבקשה הזאת, גם כל שאר הדברים השייכים לענין זה ותלויים בו גם הם בכלל. זה לומדים מהגמ' בתענית (דף ת:): ששם מספרת הגמ' בימי רבי שמואל בר נחמני הוה כפנא ומותנא (היה רעב ודבר), אמרי: היכי נעביד (הסתפקו החכמים איך נעשה)? ניבעי רחמי אתרתי - לא אפשר (נבקש רחמים על שני הדברים, לא אפשר [ע"ש בגמ']). אלא: ליבעי רחמי אמותנא, וכפנא ניסבול (ולכן התייעצו שיבקשו רחמים שיתבטל הדבר, ואת הרעב נסבול). אמר להו רבי שמואל בר נחמני: ניבעי רחמי אכפנא (נבקש רחמים שיתבטל הרעב), דכי יהיב רחמנא שובעא - לחיי הוא דיהיב (והכל יהיה בכלל כי כשהקב"ה נותן שבע הוא נותן לאנשים חיים, וממילא יתבטל הדבר), דכתיב (תהלים קמה, טז) "פֹתַח אֶת יָדָךְ וּמִשְׁפָּיֵעַ לְכָל חַי רָצוֹן". ופירש"י: שובע נותן - לבני אדם חיים, ע"כ הגמ'.

ומבואר היטב, שאפשר לבקש בקשה אחת, וכיון שהבקשה הזאת תלויה בעוד דברים, כשהקב"ה נותן את הבקשה, הוא נותן גם את כל המסביב כדי שתוכל לקבל את השפע שהוא נותן לך. ולכן כשמבקשים 'זרע קודש של קיימא', ועיקר הכוונה לגדל אותם לתורת ה', אזי הקב"ה נותן גם פרנסה בשפע, כדי שתוכל לגדל אותם היטב, וגם נותן לך חיים ובריאות, והרי שהכל בכלל.

ר' שלמה מזעוויל - במעלת הספר בת עין

ו. היה צדיק גדול בירושלים קראו לו רב שלומק'ה מזעוויל, אחד מהצדיקים הגדולים, היה בעל מופת עצום, והוא היה מרבה מאוד

מדי פעם, לכן חשוב לעלות כאן בארץ בטבריא לציון של ר' עקיבא ולכוון בהשתטחות גם על ר' לוי יצחק.

לימוד זכות מכח "ואהבת לרעך כמוך"

יא. ונראה לומר רמז יפה בענין הזה שר' לוי יצחק הוא ניצוץ נשמת רבי עקיבא, כי המימרא הכי חשובה של רבי עקיבא מובא בירושלמי (גדרים פ"ט ה"ד), על הפסוק (ויקרא יט, יח) "וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אָנִי ה'". אמר ר' עקיבא זהו כלל גדול בתורה, ע"כ. ורבי לוי יצחק מברדיטשוב לימד זכות על כל יהודי, וללמד זכות על כל יהודי אפשר רק כשאתה אוהב אותו, אם אני אוהב אותך – כל מה שאתה עושה זה בעניי רק זכויות, (ולפיכך ח"ו אם אני לא אוהב אותך, כל מה שאתה עושה זה רק רע). כשאוהבים נאמר (משלי י, יב) "עַל כָּל פְּשָׁעִים תִּכְסֶּה אֱהָבָה" – את רק דן את החבר לכף זכות, וזה היה הכח של ר' לוי יצחק, מכח שקיים "וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" – הכלל הגדול בתורה שחידש ר' עקיבא.

דברי רבינו על הכיסופים והגעגועים לארץ ישראל

יב. רבי אברהם דוד מאווריתש – הבת עין זכה לעלות לארץ ישראל בשנת תקצ"א, כדי לעלות לארץ ישראל צריך כיסופים גדולים לארץ ישראל, וכמו שמובא בשיח שרפי קודש (ח"ב אות קכ"ב): ספרו לרב מחמץלניק מחתנו של רבנו (אבי ר' יוסקא החתן של בת רבינו אדיל), שהרב מואלטישסק – גם הוא מחתנו של רבנו (אבי ר' פינחס החתן של בתו של רבינו מרים), כבר מתגעגע ארבעים שנה שיזכה לבוא ולהיות בארץ ישראל. ואמר הרב מחמץלניק: "מה כל הרעש והגעגועים משך ארבעים שנה לבוא לארץ ישראל? לוקחים מעות ונוסעים!" – כשספרו זאת לרבנו, אמר: "הרב מואלטישסק, שיש לו געגועים לארץ ישראל, יזכה לבסוף להיות בארץ ישראל, והרב מחמץלניק, שאמר שלוקחים מעות ונוסעים, לא יהיה בארץ ישראל". וכך היה, שאחר כך עלה הרב מואלטישסק עם כל בני ביתו לארץ ישראל, ודר שם כמה שנים, עכ"ל.

לצדיקים גדולים יותר קשה לזכות לארץ ישראל

יג. ובפרט אנשים גדולים וצדיקים אם הם רוצים לעלות לארץ ישראל, הם צריכים לעבוד קשה בהרבה כיסופים, כי אדם פשוט אתה רוצה לעלות לארץ ישראל ייקח מטוס ויעלה לארץ ישראל, אבל צדיקים גדולים, הבעל על שם טוב הקדוש הגאון מוילנא ועוד, דוקא מרוב צדקותם לא יכלו להיכנס לארץ ישראל. וכמו שכבר דיבר בזה רבינו בחיי מוהר"ן (אות ק"מ).

ר' אהרן מז'טומיר התרפא מהמים שהיו בפה של הבת עין

יד. לבת עין היה שנים רבות כיסופים לארץ ישראל, אבל הוא רב עיר, והיה יודע שאוהבים אותו – הוא היה אחד מהרבנים שאהבו אותם מאוד, ולכן לא יכול לגלות את הכיסופים שלו לארץ ישראל אפילו לא מהלב לפה. יום אחד הוא הלך לבקר את רבי אהרן מז'טומיר שהיה מאוד מאוד חולה, והגיע אליו הבת עין לבקר אותו, ר' אהרן היה בעל רוח הקודש, ואמר לבת עין "תראה אני מאוד מאוד חולה. הרפואה היחידה שיש לי, זה לשנות מים מארץ ישראל", וכיון שאין לי אפשרות להביא מים מארץ ישראל, לכן אני מבקש ממך, אני יודע שלך יש כיסופים עצומים לארץ ישראל, אתה כמו כבר נמצא בארץ ישראל, לכן יש כאן מים על השולחן, בבקשה תברך ותשתה מהם, ומהמים שנמצאים בתוך הפה שלך, תשפוך חזרה לכוס, ואני אשתה אחר כך וכך יהיו המים בבחינת ארץ ישראל,

ללמוד בספר של הבת עין, והיה אומר שכל כך חביב עליו הספר 'בת עין' כמו הבת עין שלו. הספר הקדוש של הבת עין מלמד הרבה על העניין הקדוש של ענווה. הבת עין עסק בעבודת ההכנעה והענווה, היה לו שפלות גדולה.

תדבקו במידותיי וכך לא תיפרדו ממני

ז. מסופר כשהוא עזב את העיר שלו הוא היה רב בהתחלה בעיר זיטומיר, ואחר כך הוא היה רב באווריתש. וכשהוא עזב את אווריתש כדי לעלות לארץ ישראל בשנת תקצ"א, כל בני קהילתו שכל כך אהבו אותו לא יכלו לא יכלו להיפרד ממנו, אמר להם יש גמרא (סוטה יד.) שאומרת על הפסוק כתיב (דברים יג, ה): "אֲחֵרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תִּלְכוּ?" וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: (שם ה, כד) "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֵכָלָה הוּא!" אלא להלך אחר מידותיו של הקדוש ברוך הוא, מה הוא מלביש ערומים, אף אתה תלביש ערומים וכו'. וכעין זה במדרש (במדבר רבה כב, א) על הפסוק (דברים י, כ) "אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְבוֹ תִדְבֹק".

ואמר להם לי שלוש מידות: מידה אחת, מדבר שקר תרחק, אני לא מדבר שום שקר. מידה שנייה, לשון הרע לא תשמעו אצלי. ומידה שלישית, התרחקות מהגאווה. אם תזכו להידבק בשלוש מידות האלה, תרגישו קרובים אלי ותהיו איתי ביחד. יש כאן יסוד, אתה רוצה להידבק בצדיק, אתה רוצה להיות מקושר לצדיק, חפש מה המידה שהצדיק מיוחד בה, ותנהג גם אתה במידה הזו.

התקשרות לצדיק על ידי שדבקים במידותיו ועצותיו

ח. רבינו אומר (בלקוטי מוהר"ן תניינא תורה צ"א) מהי המעלה העצומה שאדם זוכה לה כשהוא מקושר לצדיק, וכתב וז"ל: דע, כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים היא תועלת גדול מאד מאד, כי על ידי זה זוכין לתשובה שלמה, ולכפרת עון, ונמתקין הדינין ונתבטלין לגמרי, ונעשה על ידי זה יחוד קדשא פריף הוא ושכינתה, ע"כ. ולכן כל אחד מאיתנו ינסה לדבוק במידות של רבינו הקדוש, והמידות שלו כתובים בספר המידות, ואת העצות לקוטי מוהר"ן, וכמו שהתבאר בספר קיצור לקוטי מוהר"ן עצה אחר עצה.

ר' לוי יצחק מברדיטשוב ניצוץ מנשמת ר' עקיבא

ט. בת עין למד אצל הצדיקים מצ'רנוביל, הוא למד אצל רבי נחום מצ'רנוביל וגם אצל הבן שלו רבי מרדכי מצ'רנוביל, וגם למד אצל רב לוי יצחק מברדיטשוב, והחידוש שלו הוא, שהרבה פעמים הוא היה מתגעגע לרבי שלו ר' לוי יצחק מברדיטשוב אחר פטירתו, והיה עולה להשתטח בציון של ר' עקיבא בטבריא, וגילה שלר' לוי יצחק מברדיטשוב היה ניצוץ מנשמת ר' עקיבא, ולכן אמר שאם רוצים להשתטח בציון של ר' לוי יצחק, אפשר להשתטח אצל ר' עקיבא.

נוגע גם למצב היום

י. זה נוגע גם לנו, אנחנו היינו רגילים לנסוע לאומן דרך קייב עד המלחמה שיש עכשיו בין רוסיה לאוקראינה, ועכשיו אי אפשר לנסוע דרך קייב ונוסעים דרך מולדובה מהעיר קישינב. וכשהיינו נוסעים מקייב, זה היה קרוב לברדיטשוב, ולכן מיד היינו נוסעים לר' לוי יצחק, ומשם לבעל שם טוב במזיבוז, ומשם לברסלב לר' נתן, ומשם לאומן. אבל עכשיו שנוסעים דרך קישינב שהעיר הזאת רחוקה מברדיטשוב וקרובה למזיבוז, נוסעים ישיר לבעל שם טוב ומדלגים על ברדיטשוב, וכך יצא שהרבה זמן לא הלכנו לציון של ר' לוי יצחק. וכיון שהצדיק מתגעגע אל אלה שרגילים לבוא אליו

ניצוצות הקדושה. כי אצל עשו יש הרבה מאוד גרים. שמעיה ואבטליון, אנטונינוס, רבי מאיר, בני בניו של המן שלימדו תורה וכו'. ויש לזה ראייה ממש רבינו, שכתוב אצלו בהריגת המצרי (שמות ב, יב) "וַיִּפֶן כָּה וְכָה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּךְ אֶת הַמִּצְרִי", ופירש"י: "וירא כי אין איש" – עתיד לצאת ממנו שיתגיד, ע"כ. ומבואר שאם היו גרים שעתידים לצאת ממנו, לא היה הורג אותו משה רבינו.

אם יהרוג הוא את אחרים' – את ר' מאיר

יט. ועתה על פי זה יש לפרש רמז נפלא בדברי רש"י: "ויוצר לו – אם יהרוג הוא את אחרים", על פי מה שאמרו בגמ' בהוריות (דף יג:) שהעלו לר' מאיר את השם 'אחרים', ולפ"ז שמא יהרוג הוא את 'אחרים' הכוונה את ר' מאיר, שהוא היה גר כמבואר בגמ' בגיטין (דף נג:), ויהרוג את אחרים – היינו את ר' מאיר. ולכן פחד יעקב, ולא ציוה למלאכים שיהרגו את עשו ואנשיו, וכיון שכן יש לו לפחד שעשו לא יהרוג אותו.

סעודת שלישי למילה

כ. נחזור לבת עין, הבת עין הפיץ את הענין של 'סעודת שלישי למילה', עדיין לא מספיק עושים את הסעודה הזאת. הוא היה אומר שעושים בבית מילה סעודה לכבוד אליהו הנביא, אבל בשלישי למילה צריך לעשות סעודה לכבוד הקב"ה שבא כביכול בעצמו לבקר את התינוק ולרפא אותו, וכמו שכתוב אצל אברהם (בתחילת פרשת וירא) שבא הקב"ה לבקר אותו בשלישי למילה. ולכבוד הקב"ה צריך לעשות סעודה. וזה דבר יקר וחשוב שכדאי לנהוג בו, לפחות במשפחה של התינוק, שביום שלישי למילה, לעשות סעודה של שמחה לכבוד הקב"ה, על שבא ביום זה לרפא את התינוק. וצריך לדעת שענין סעודה זו של 'שלישי למילה' היא סגולה נפלאה בשביל התינוק שיהיה לו רפואה שלימה מהמילה, ושיהיה בריא.

זכות היישוב על הרמב"ם תהיה רפואה לתינוק

כא. היה מעשה פעם אחת אחרי הסעודת שלישי למילה, הבת עין כבר חזר לביתו וחזר לתלמודו, ובבית של התינוק, היה צריך להחליף לו את התחבושת של המילה, וזה אחד הדברים הקשים, ובפרט שפעם לא היו כל מיני משחות ואבקות צהובות, וכשפתחו להחליף את התחבושת נפצע התינוק שם והתחיל לרדת הרבה דם ולא הצליחו לעצור את הדם, והתינוק היה בסכנה. מיד רצו אל הבת עין וסיפרו לו, והוא כבר היה בביתו שקוע בתוך סוגיא עמוקה ביישוב דברי הרמב"ם, שכידוע יש עליו כמה וכמה השגות וקושיות חזקות מאוד של הראב"ד.

כששמע הבת עין את הסיפור של התינוק, אמר להם: עכשיו ישבתי ללמוד את דברי הרמב"ם והראב"ד, וזכיתי ברוך ה' ליישב את הרמב"ם מהשגה קשה של הראב"ד, והיתה שמחה בשמים, עד שהרמב"ם בעצמו בא לכאן להודות לי על שישבתי את דבריו מהקושי הגדול של הראב"ד. ואני נותן לכם את הזכות הזאת, ובזכות התירוץ על הרמב"ם יהיה לתינוק רפואה שלימה. וככה נהיה ותגזור אומר ויקם לך, והתרפא התינוק.

אבני ארץ ישראל הן מרגליות

כב. כבר הזכרנו לעיל את הכיסופים הגדולים שהיה לבת עין לארץ ישראל, ולכן כל פעם שהיה מגיע שד"ר – שלוחא דרבנן מארץ ישראל, היה מקבל אותו בביתו, והיה מכבד אותו מאוד, והיה מבקש ממנו שיספר לו מה שיותר מענין ארץ ישראל, ומאנשי ארץ

ובשאי אשתה אותם – אני אהיה בריא, כך ביקש ממנו. וכך עשה הבת עין שתה מהמים ושפך מפיו חזרה לכוס, ושתה ר' אהרן אחריו, ומיד הבריא.

רואים מזה את הגדולה של הצדיקים, כשהוא יודע שלצדיק השני יש מדרגה אפילו שהוא רק חבר שלי, ואפילו ייתכן שהוא היה פחות ממנו בגיל, והוא רוצה לשתות את המים שהיו בפה שלו, כי הוא יודע שזו הרפואה שלו. וגם רואים מכאן איך ר' אהרן השיג ברוח הקדוש את כל העניינים האלה, שיש לבת עין כיסופים לארץ ישראל, ושזו הרפואה שלו.

מניין שיעקב שלח מלאכים ממש

טו. והסיפור הזה קשור לפרשת השבוע וישלח, כתוב (בראשית לב, ד) "וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֶשָׂו אֹחִיו אֶרְצָה שְׂעִיר שָׂדֶה אֲדוֹם", רש"י על המקום אומר: "וישלח יעקב מלאכים – מלאכים ממש". ולכאורה קשה הרי רש"י הקדוש דרכו לפרש 'פשוטו של מקרא', וא"כ מלאכים – זה שליחים ומהיכן לרש"י כל כך פשוט לו ששלח יעקב אבינו מלאכים ממש. אכן המקור של רש"י הוא מסמיכות הפסוקים ממה שכתוב קודם (שם לב, ב) "וַיַּעֲקֹב הִלֵּךְ לְדָרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאָכֵי אֱלֹהִים", ומפרש"י: – מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ. וכיון שכן, המלאכים שהיו לו עד עכשיו – המלאכים של חוץ לארץ אותם יכל לשלח אל עשו אחיו, כלומר מסמוכים הפסוקים רואים שהמלאכי אלהים שנוכרו קודם, הם המלאכים ששלח יעקב.

החושב ומחזיק בדרך לארץ ישראל – מלווים אותו מלאכי א"

טז. אבל יש כאן עוד שאלה כמו שואל הבת עין בעצמו, הרי יעקב אבינו לא עבר עדיין את סוכות, הוא עדיין היה בחוץ לארץ, איך יבואו עכשיו מלאכים של ארץ ישראל. והבת עין מביא שכן הקשה הרמב"ן ותירץ, כיון שהחזיק בדרך ללכת לארץ ישראל הרי זה כמו שכבר הגיע לארץ ישראל, לכן באו לו מלאכי ארץ ישראל ללוותו בדרך. זה כמו היסוד של הבעל שם טוב הידוע, במקום שאדם חושב שם הוא נמצא, וכיון שהבת עין החזיק בדרך ללכת לארץ ישראל, הרי מחשבתו היא בארץ ישראל, לכן נחשב כמו שהוא בארץ ישראל, ובאים ללוותו כבר מלאכים של ארץ ישראל.

מדוע פחד יעקב מעשו אם יש ליעקב מלאכים

יז. נסיף עוד דבר בענין הזה שיעקב אבינו שולח מלאכים ממש. וקשה, אם הוא שולח מלאכים ממש, א"כ מה אתה מפחד מעשו? יש לך מלאכים – רק תגיד להם, שיתנו איזה מכת מות קטנה לעשו וכל ארבע מאות איש איתו, ומיד לא נשאר שריד לבית עשו.

והתשובה מאוד יפה על פי פנימיות התורה, כתוב ברש"י על הפסוק (בראשית לב, ח) "וַיֵּרָא יַעֲקֹב מֵאֵד וַיֵּצֵר לוֹ", ופירש"י וז"ל: "וירא ויצר – וירא שמא יהרג, ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים", ע"כ. ומה זה אחרים, כפשוטו 'אחרים' – זה את עשו ואנשיו. אבל לכאורה זה בעצמו קשה, מה כל כך פחד יעקב להרוג את עשו ואנשיו, שבאים להרוג את יעקב, הכי כלל הוא 'הבא להורגך השכם להורגו', וא"כ דמו של עשו היה מותר.

היה אסור להרוג את עשו כי לא יצאו ממנו עדיין נשמות הגרים

יח. והתשובה לזה: כי באמת היה אצל עשו עדיין הרבה ניצוצות קדושה של גרים, ולכן אסור להרוג אותו כקודם שיצאו ממנו כל

ולדרוס על האנשים, ומיד הבנתי שכאן השטן מתערב ברעידת האדמה, וממש מנסה להחריב את העיר ולהרוג את אנשיה. ואמר להם: הכלל הוא כשהשטן משתולל צריך לנהוג בהכנעה גדולה מאוד, ולכן השתטחתי בפישוט ידיים ורגליים בהכנעה. כי כשהשעה של השטן מצלחת, אי אפשר להילחם כנגדו בגדלות, אלא רק להיות כנוע אליו, וכך ניצלים ממנו.

מקור לענין זה מפרשת השבוע

כו. וגם ענין זה נלמד מפרשת השבוע, ראה יעקב אבינו ששעתו שלעשו משחקת לו, הוא בא עם ארבע מאות איש בגדולה כזו, ולכן הבין יעקב שעכשיו הזמן לנהוג עם עשו שהשר שלו זה הס"מ השטן בעצמו, בהכנעה גדולה, ולכן השתחוה לו, ושלח לו דורון, ודיבר איתו דברי פיוס גדולים, ושוב כי כשהשעה משחת לרשע ולשר שלו שהוא השטן, הדרך לנהוג עמו רק בהכנעה. וכך נהגו גדולי ישראל בכל הדורות, שכנגד הפריץ והרשע ששעתו משחקת לו, נהגו בהכנעה ושתדלנות, ונתנו לו שוחד ודורונות, כמו שנהג יעקב בעשו.

הכניע את הדחזים בברכת שהכל נהיה בדבך

כח. נספר עוד איזה סיפור על הבת עין, אחר כך בשנת תקצ"ח היה את הפרעות של הדרוזים. הדרוזים גם היו רשעים גדולים, ויום אחד החליטו לעשות פרעות ביושבי צפת, ותפסו את הבת עין ולקחו אותה, ואמרו ליהודים, או שאתם מביאים כופר נפש עצום על הבת עין, או שאנחנו הורגים אותה. בין כך וכך, אמר להם הבת עין לדרוזים שהוא מאוד צמא וצריך לשתות מים, והם הביאו לו מים והוא בירך ברכת 'שהכל נהיה בדברו' בכוונה עצומה, ומיד הגיע איזה אחד שהיה נראה כמו שייך מכובד תקיף מאוד עם הסוס שלו, והתחיל לצעוק בצעקות נוראות על הדרוזים האלו, או אתם משחרים אותו שאני עוד דקה שולח פקודה להרוג את כולכם, ומיד נפלה עליהם פחד ורעדה ומיד שחררו אותו. אנחנו לא יודעים מי זה השייך הזה, האם זה היה איזה נשמה מלמעלה שנשלחה להציל את הבת עין, אבל העיקר הוא ללמוד מכאן מה הכח של הברכה של הצדיק, מברך 'שהכל נהיה בדברו', ונעשה מופת כזה.

ירושלים תובעת את עלבונה

כט. והסיפור האחרון כבר היה בשנת פטירתו בשנת תר"א, היתה בצפת מגפה קשה שהפילה חללים, ובאמת יש לשים לב, מה כבר נשאר מצפת אחרי הרעידת אדמה, וכבר תוך שנתיים שלוש עוד היתה מגפה קשה כל כך, ואמרו צדיקים שכל זה היה בגלל שירושלים היתה תובעת את עלבונה. בארץ ישראל העיקר זה ירושלים. ירושלים היא העיקר של ארץ ישראל. וממילא אם אנחנו הולכים ולוקחים עיר אחרת ועושים ממנה עיקר, שתהיה קדושה כמה שתהיה, ירושלים תובעת את עלבונה, העיקר בארץ ישראל זה ירושלים עיר הקודש, ושם צריך להיות עיקר היישוב של הצדיקים וגדולי הדור. ולכן היו שתי רעידות אדמה בצפת והיתה גם המגפה של דבר בשנת תר"א.

הבת עין לקח את המגיפה מהעיר

ל. המגפה הזו של הדבר הפילה חללים רבים בעיר צפת, וכשראה הבת עין כך, אמר שהוא מוסר את עצמו על כפרת הדור, ואמר לאנשי העיר, שהוא גם כן יידבק במגפה, ובפטירתו הוא יקח איתו את המגיפה והוא יהיה הנפטר האחרון מזו המגיפה, וכך היה שהבת עין כיפר על העיר בפטירתו, והמגיפה נעצרה, זכותו תגן עלינו, אמן.

ישראל. והיה דוחק בשדרים שיספרו לו עוד ועוד מארץ ישראל. פעם אחת הגיע אל הבת עין אחד מהשדרים שהיה תלמיד חכם גדול מאוד ובעל מעלה גבוהה, והבת עין אירח אותו כהרגלו, וביקש ממנו שיספר לו כמה שיותר מארץ ישראל, וכשסיים אותו שד"ר לדבר אמר לבת עין נענה ואמר: "ארץ ישראל כה נפלאה היא, עד שאין אבניה אבנים רגילות אלא מרגליות".

התפלל ובה עד שזכה לראות שאני א"י הן מרגליות

כג. והדיבור הזה כל כך נכנס עמוק בבת עין, עד שמיד אחרי שבת זו ארוז את חפציו לנסוע ולעלות לארץ ישראל. וכשהגיע הבת עין לארץ ישראל, באמת השיג שם השגות נפלאות, אבל לא ראה שהאבנים של ארץ ישראל הם מרגליות. יום אחד כשכבר היה בארץ ישראל פגם הבת עין את השד"ר הנ"ל שאמר לו את הענין הזה שהאבנים בארץ ישראל הם מרגליות, ואמר לו שיש לו קפידא עליו, כי בא לארץ ישראל, והוא לא רואה שאבני ארץ ישראל הם מרגליות. ואותו השד"ר אמר לו תדע לך שכך הוא "אבני הארץ נוצצות כמרגליות אך לא כל אחד זוכה לראות".

מששמע זאת ה"בת עין" נסגר מיד בחדרו ושפך ליבו בדמעות לפני הקב"ה שיהיה הוא מן הזוכים לראות. לאחר זמן מה, זימן אליו את בני חבורתו לסעודה ולנוכח תמיהתם לשם מה סעודה בסתם יום של חול, הסביר להם "היום זיכני הבורא לראות שאבני ארץ הקודש מאירות כמרגליות וגם מי שאינו זוכה לראות שיידע שאין החיסרון אלא בו ולא בארץ".

בכח הענוה של הבת עין זכה לראות שאבני א"י הן מרגליות

כד. הבת עין היה תלמיד חכם ענק שבענקים, וכשעלה לארץ ישראל כבר היה בגיל שבעים, היה כבר בשיא הגדלות שלו, ויש לו חבר כאן שד"ר אולי אפילו היה יותר צעיר מהבת עין, ואומר לו תדע שאבני ארץ ישראל הם מרגליות, רק שלא כל אחד זוכה לראות, והבת עין לא מבטל את דבריו בזה שרואה שהאבנים הם אבנים רגילות, אלא תולה את החיסרון רק בעצמו, ומתחיל להתפלל ולבכות לפני הקב"ה שיזכה אותו למעלה הזו, לראות שאבני ארץ ישראל הם באמת מרגליות, והוא זוכה למעלה הזו. זה חידוש של ענוה גדולה, שדוקא על ידה משיגים השגות.

נס ההצלה בזמן רעידת האדמה

כה. הסיפור המפורסם ביותר על הבית היה בזמן הרעידת אדמה שהייתה בצפת בכ"ד טבת שנת תקצ"ו, שהחריבה את כל העיר כמעט לגמרי, ונהרגו רוב רובם של בני העיר. וכשראה הבת עין את הסכנה הגדולה ברעידת האדמה הזו, והוא היה בבית מדרש שלו עם התלמידים שלו, ואמר להם בואו תתקרבו ותיצמדו אליו, והוא בעצמו השתטח על הריצפה בפישוט ידיים ורגלים בהכנעה גדולה ונשא תפילה לה' יתברך. וכידוע המעשה, וכמו שהעידו רבים שראו את הבית מדרש, שנפל חצי הבית מדרש, והחצי השני איפה שהיה הבת עין ואנשיו נשאר שלם ולא נפל, וכך ניצלו כל האנשים שהיו עם הבת עין.

כשהשטן משתולל צריך לנהוג בהכנעה גדולה

כו. אחר כך שאלו את הבת עין, מדוע נשכבת על הרצפה בהשתחויה כזו של פישוט ידיים ורגלים בשעת רעידת האדמה. אמר להם כי אני דבר מוזר, הסתכלתי מהחלון וראיתי שהאבנים לא נופלות נורמלי ישר, אלא שהן נופלות כאילו נזרקות לצפון

חנוכה

זיקרא' אלא זיקרא' – מלמד, שהקרא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב.

דברי הרב גינזבורג שליט"א שחנוכה הוא בחינת אברהם אבינו

לא. נאמר איזה חידוש על חנוכה מהרב יצחק גינזבורג שליט"א, הוא דיבר על הענין שחג חנוכה הוא בזכותו של אברהם אבינו, וביאר כמה דברים שיש בידינו חנוכה שמרמזים על אברהם אבינו, ונוסיף נופך בדבריו בעזרת ה'.

אברהם התחיל להאיר – אור חנוכה הוא התחלת האור

לב. כתוב במדרש (שמות רבה טו, כו), וז"ל: הלבנה בראשון של ניסן (וכל בכל חודש) מתחלת להאיר, וכל שהיא הולכת מאירה עד ט"ו ימים, ודסקוס (צורת העיגול) שלה מתמלא. ומט"ו עד שלשים אור שלה חסר, ובשלושים אינה נראית. כך ישראל ט"ו דור מן אברהם ועד שלמה, 'אברהם התחיל להאיר' – שנאמר (ישעיה מא, ב) 'מִי הָעִיר מִמְּזֶרַח צֶדֶק וְיִקְרָאָהוּ לְרִגְלוֹ', ע"כ. ודורש המדרש את תיבת 'העיר' כאילו כתוב בא' 'האיר', והיינו שאברהם הוא תחילת האור. ושלמות האור היתה אצל שלמה שהוא הדור החמש עשרה לאברהם, אם נמנה: אברהם, יצחק, יעקב, יהודה, (ומשם עוד עשרה דורות עד דוד כמו שמונים במגילת רות): פרץ, חצרון, רם, עמינדב, נחשון, שלמון, בועז, עובד, ישי, דוד, ושלמה הדור החמש עשרה. ומשם האור התחיל להתחסר חמש עשרה דורות, עד צדקיהו המלך שבזמנו חרב בית המקדש.

חנוכה הוא תחילת האור – יסוד תורה שבעל פה

לג. נר חנוכה הוא ההתחלה של האור – אור התורה, ובפרט תחילת אור תורה שבעל פה, חנוכה נקראת יסוד תורה שבעל פה – לכן אין 'מסכת חנוכה' כתובה, כי היות שזה היסוד של תורה שבעל פה, לא שייך שתהיה מסכת כתובה, ולכן אף שכל דברי התורה שבעל פה בסוף נכתבו, אבל דיני חנוכה לא נכתבו במשניות, הם תורה שבעל פה. ולכן חנוכה היא תחילת האור של תורה שבעל פה.

מעט מן האור דוחה הרבה מהחושך של יון

לד. וענין האור של חנוכה, הוא בחינת 'מעט מן האור מגרש הרבה מהחושך' (חובות הלבבות שער ה' פרק ה'), שזה הכח של אור נר חנוכה שהוא דק וקטן, לגרש את החושך של גלות יון, שבכמה מקומות נדרש במדרש שחושך זו גלות יון, כגון (בראשית רבה ב, ד) על הפסוק (בראשית א, ב) 'וְהָאֲרֶץ הָיְתָה תוֹהוּ וָבֹהוּ וְחָשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹמוֹת', 'וְחָשֶׁךְ' – זה מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיה, שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל וכו'. וכן דרשו (שם מד, יז) כעין זה על הפסוק הנאמר בברית בין הבתרים (בראשית טו, יב) 'וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ לְבֹא וְתִרְדָּמָה נָפְלָה עַל אַבְרָם וְהָנָה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶת עָלָיו', ואמרו 'חֲשֵׁכָה' – זו יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיה וכו'. וזו גם הנקודה של אברהם, לגרש את החושך של עובדי עבודה זרה, ולכן נקרא שהוא התחיל להאיר בעולם.

אברהם אבינו מפרסם את שמו של הקב"ה בכל העולם

לה. עוד מצאנו שעיקר המצוה ב'נר חנוכה' – לעשות 'פירסום הנס', וזו ג"כ היתה עיקר עבודתו של אברהם אבינו לפרסם את שם הקב"ה בעולם, כמו שכתוב (בראשית כא, לג) 'וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם', ודרשו בגמ' בסוטה (סוף דף י.) אמר ריש לקיש אל תקרא

אברהם מוציא את העולם משנות התוהו לשנות תורה

לו. אברהם אבינו ע"י פירסום שמו של הקב"ה, הוציא את העולם מאלפיים שנות תוהו, כמו שדרשו בגמ' בע"ז (דף ט.) 'שני אלפים תורה' מתחלים בזמן אברהם דכתיב (בראשית יב, ה) 'וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה בְּחָרָן', ותרגומו 'נפשתנא דשעבידו לאורייתא', וגמירי דאברהם היה אז בין חמשים ושתים שנה, שזו בדיוק שנת אלפים לבריאת העולם, (כי אברהם נולד בשנת 1948). ואברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, היינו שעל ידי פירסום שמו של הקב"ה בעולם, הוציא את העולם משנות התוהו לשנות תורה. וכך גם חנוכה הוא זמן של מעבר מתורה שבכתב – שמסתיים בנס של פורים במגילת אסתר, לתורה שבעל פה שמתחילה בזמן ימי חנוכה.

רבים ביד מעטים אצל אברהם וחנוכה

לז. וכן באברהם התקיים בשלמות 'מסרת רבים ביד מעטים' וכו', כי אברהם יצא להילחם כנגד המלכים עם 318 אנשים, ויש אומרים שיצא רק עם אליעזר שעולה כמנין 318, וניצח את ארבעת המלכים, והוא הסימן לבניו במלחמת המכבים, שהחשמונאים שהיו מעטים ביותר ניצחו את אימפריית יון.

מלך וכהן יחד

לח. אברהם אבינו היה מלך כמו שכתוב (בראשית יד, יז) 'אֵל עֶמֶק שְׁוֵה הוּא עֶמֶק הַמֶּלֶךְ', ופירש רש"י בשם מדרש אגדה: 'עמק שהושוו שם כל האומות, והמליכו את אברהם עליהם לנשיא אלהים ולקצין. וגם אברהם היה כהן, כמו שכתוב וגם כתוב אצל אברהם (תהלים קי, ד) 'נִשְׁבַּע ה' וְלֹא יִנָּחַם אֹתָהּ כִּהְיוֹן לְעוֹלָם עַל דְּבַרְתִּי מִלְפֵי צֶדֶק', שקיבל אברהם את קדושת הכהונה של מלכי צדק. וכן אצל החשמונאים הם היו גם מלכים וגם כהנים.

דברי הרמב"ן בפגם החשמונאים בענין המלוכה

לט. ואף שענין זה לא היה בסדר, וכמו שכותב הרמב"ן שלכן נכרתו החשמונאים (ע' בב"ב דף ג), כי עברו על מה שכתוב (בראשית מט, י) 'לֹא יְסוֹר שִׁבְט מִיְהוּדָה וּמִחֻקֵּי מִבְּיֵן רִגְלָיו'. וז"ל הרמב"ן: וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני, כי היו חסידי עליון, ואלמלא הם נשתכחו התורה והמצוות מישראל, ואף על פי כן נענשו עונש גדול, כי ארבעת בני חשמונאי הזקן החסידים המולכים זה אחר זה עם כל גבורתם והצלחתם, נפלו ביד אויביהם בחרב. והגיע העונש בסוף למה שאמרו רז"ל (בב"ב שם) 'כל מאן דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא', שנכרתו כולם בעון הזה וכו', שמלכו ולא היו מזרע יהודה ומבית דוד, והסירו השבט והמחוקק לגמרי, עכ"ל. אמנם כל זה היה בהמשך השנים, שהיו צריכים למסור את המלוכה לשבט יהודה, אבל בהתחלה, כשנלחמו, והיו צריכים להנהיג את העם, אז היה כן בסדר, ונתקיים בהם 'מלך וכהן', וכמו שהיה באברהם.

זמן הדלקת נרות – הוא הזמן של ברית בין הבתרים

מ. עוד מצאנו שמצות נר חנוכה הוא משעת שקיעת החמה, שזה היה זמן ברית בין הבתרים, כמו שכתוב (בראשית טו, יז) 'וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ בָּאָה וְעָלְטָה הָיָה וְהָנָה תִּנּוֹר עָשָׂן וְלִפִּיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזֵרִים הָאֵלֶּה', ופירש"י השמש באה – שקעה. ועלטה היה – חשך היום, ע"כ. והרי שזמן ברית בין הבתרים היתה בין השקיעה לזמן החושך – היינו עד

שגם בזה יעקב נהג בעצמו, וכמו שביארנו בהכנעה הגדולה שעסק יעקב להכניע את עצמו בפני עשו, שכל זה ודאי בשביל אדם גדול כמו יעקב הוא בחינת 'קטנות דקטנות'.

ההשגות הגדולות בתורה שמשיגים דוקא בא"

מזו. והסוד הוא שהרי צדיקים גדולים שבאו לארץ ישראל, זה לא היה בשביל ללכת ארבע אמות בארץ ישראל (ע' שבחי הר"ן ח"ב אות ל"א) או לאכול מפירות ארץ ישראל, כי עיקר הנקודה של ארץ ישראל זו תורת ארץ ישראל – כמו שאמרו במדרש (שחר טוב תהלים ק"ו) שאין כתורת ארץ ישראל. ובארץ ישראל זוכים להשגות גדולות כמו שרבינו אמר בעצמו, שהוא זכה להשיג בארץ ישראל את כל עיקר תורתו, עד שהוא היה מתבטט בתורה שאמר קודם ארץ ישראל (ע' שיחות הר"ן אותיות קע"ג קע"ד), ורבינו ציווה שלא להדפיס בספריו שום דבר מהסודות שהוא גילה קודם מארץ ישראל. ואמר רבי נתן, זה אחד הדברים שכואבים לו מאוד, כי זה תורות נפלאות, והלוואי על שאר הצדיקים שיגידו תורות כאלה, אבל כך ציווה רבינו שלא להדפיס מתורות שקודם א"י. ורבינו מיד שהלך ד' אמות בארץ ישראל, ביום כ"ט אלול שנת תקנ"ח ערב ראש השנה תקע"ט בעיר חיפה, כבר השיג את כל ההשגות הגדולות של ארץ ישראל, ורצה מיד אחרי ראש השנה לחזור לביתו.

אוצר מתנת חיים – האוצר הגדול ביותר

מת. וכיון שהעניין של ארץ ישראל הוא להשיג את החכמה הגדולה וסודות התורה המיוחדים בכח קדושת ארץ ישראל, זו מדרגה גבוהה כל כך, ואפשר להשיג אותה רק מאוצר מתנת חיים, שהוא האוצר הגדול ביותר מכל האוצרות שיש, וכמו שמובא במדרש (שמות רבה מה, ו) על הפסוק (שמות לג, יט) "וַתִּתֵּנִי אֶת אֲשֶׁר אֶחָן", באותה שעה הראה לו הקב"ה (למשה) את כל האוצרות של מתן שבר שהן מתוקנים לצדיקים. והוא (משה) אומר, האוצר הזה של מי הוא? והוא (הקב"ה) אומר של עושי מצות. והאוצר הזה של מי הוא? של מגדלי יתומים, וכן כל אוצר ואוצר. ואח"כ ראה אוצר גדול, אמר האוצר הזה של מי הוא? א"ל מי שיש לו אני נותן לו משכרו, ומי שאין לו אני עושה לו חיים, ונותן לו מזה, שנאמר "וַתִּתֵּנִי אֶת אֲשֶׁר אֶחָן", וחותי את אשר אחון למי שאני מבקש לחון, עכ"ל.

אוצר מתנת חיים הוא לצדיקים בעת פשיטותם וקטנותם

מט. ואמר רבינו על זה בלקוטי מוהר"ן (תניינא תורה ע"ח), וז"ל: וְכִנְדָּא אֵין זֶה הָאוֹצֵר מִכֵּן בְּשִׁבְלֵי רִשְׁעִים, כִּי אִם בֵּן הָרָשָׁע הוּא גָדוֹל מִן הַצַּדִּיק, כִּי הָרָשָׁע בְּנִדָּא אֵין לוֹ שׁוֹם זְכוּת בָּלָל, וְכִי יִזְכֶּה בְּשִׁבְלֵי זֶה לְקַבֵּל מֵאוֹצֵר מִתְּנַת חַנּוּם. אֵךְ בְּאַמַּת הָרָשָׁע בְּנִדָּא אֵינוּ מְקַבְּלֵי מֵשֶׁם, רַק זֶה הָאוֹצֵר מִתְּנַת חַנּוּם הוּא בְּשִׁבְלֵי הַצַּדִּיק לְבַד, הֵינּוּ בְּשִׁעָה שֶׁהַצַּדִּיק הוּא אִישׁ פְּשׁוּט בְּנִל, אֵין הוּא מְקַבֵּל מִזֶּה הָאוֹצֵר מִתְּנַת חַנּוּם, עכ"ל.

כדי לזכות לארץ ישראל צריך לקבל מאוצר מתנת חיים

נ. עוד כתב רבינו שם בהמשך התורה, וז"ל: מִשֶּׁה רָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, בְּשִׁבְקֵשׁ לְבֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּקִשׁ 'מִתְּנַת חַנּוּם', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דברים ג, כג) "וַאֲתַחֲנֶן אֵל ה'" – בְּחִינַת מִתְּנַת חַנּוּם (דברים רבה ב, א, ומובא בפרש"י שם), עכ"ל. וביאור הדברים, משה רבינו הבין שכדי להשיג את מעלת ארץ ישראל צריך לקבל רק מאוצר מתנת חיים – שהוא האוצר הגדול ביותר מכל האוצרות, אבל כדי להשיג משהו מאוצר מתנת חיים, צריך לבוא בבקשה ותחינה בלי שום זכות, רק לבקש

מתי שתכלה רגל מן השוק, שבחושך כבר כולם נכנסים לבתיהם. וזהו בדיוק משך הזמן של הדלקת נרות חנוכה.

מקום הדלקת הנר – מרמז על פתח האהל שבאברהם

מא. ומקום הדלקת נר חנוכה הוא מפתח ביתו מבחוץ, וזה מרמז על מה שכתוב אצל אברהם (בראשית יח, א) "וְהָיָה יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל בְּחַם הַיּוֹם" – וזכה שם לגילויי שכינה, שזה בחינת מה שזוכים על ידי אור נרות חנוכה לבחינת 'אור הגנוז' שיש בזה איזה בחינה של גילויי שכינה לכל אחד ואחד, שלכן יש ענין להסתכל על הנרות.

הדלקה תוך י' טפחים – מרמז על עפר ואפר שכתוב באברהם

מב. ומדליקים את הנר בתוך עשרה טפחים, שמרמז על ענוה וסמיכות לעפר, וזה גם מה שנאמר אצל אברהם, מיד אחרי גילויי שכינה שהיה לו בפתח האהל (שם יח, כז) "וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפֶר" – שכן לעפר, תוך עשרה טפחים כמו המקום של הדלקת החנוכה.

שמונת ימי חנוכה ח' פעמים א"ל שעולם אברהם

מג. וגם שמו של אברהם אבינו מרמז על ח' ימי חנוכה, שזה החג הכי ארוך – שמונה ימים, (אפילו סוכות שמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו), כי באברהם איש החסד נאמר (תהלים נב, ג) "חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם", והרמז שיש ח' פעמים שם א"ל בשם אברהם, כי אברהם עולה 248 כמנין שמונה פעמים א"ל, היינו כנגד שמונת ימי חנוכה, שהם כולם מבחינת אברהם, שבחינתו 'חסד אל', וזה הרמז שכל יום מימי חנוכה יש בו שם א"ל של חסד, ויחד שמונה ימים הם אברהם.

נקודה מהשיעור ביום רביעי

נסיעת הבעל שם טוב לארץ ישראל חיי מוהר"ן ק"מ

מד. בחיי מוהר"ן (אות ק"מ) כתב וז"ל: שִׁמְעָתִי בְּשֵׁם רַבִּינוּ זְכָרֵנוּ לְבָרְכָה שְׁאָמַר: כִּי קֹדֶם שֶׁבָּאִים לְגִדְלוֹת, צָרִיכִין לְפַל בְּתַחֲלָה לְקַטְנוּת. וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא 'גִּדְלוֹת דְּגִדְלוֹת', עַל בֶּן צָרִיכִין לְפַל בְּתַחֲלָה לְקַטְנוּת דְּקַטְנוּת, וְעַל בֶּן לֹא הִיא יָכוֹל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב זְכָרֵנוּ לְבָרְכָה לְבֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי לֹא הִיא יָכוֹל לִירֵד לְתוֹךְ קַטְנוּת בָּזָה. רַבִּינוּ מַסְבִּיר לָמָּה הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַקְדוּשׁ לֹא זָכָה לְהִכְנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִפִּי שֶׁנִּסְעָה, הַתַּאמָּץ מְאֹד, וּבִסּוֹף לֹא זָכָה וְחָזַר לְעִירוֹ.

באנשים גדולים השטן מתקנא מאוד שלא יוכלו לבוא לא"

מה. והביאור בזה שלאנשים גדולים מאוד, כדי לזכות להיכנס לארץ ישראל צריכים להיכנס למוחין דקטנות, ולא סתם קטנות אלא 'קטנות דקטנות'. אנשים סתם אין להם בעיה, תכנסו לארץ ישראל תבואו תיסעו חזרה, אין שום בעיה, כי בין כה הם לא פועלים כמעט כלום, ואף אחד לא מתקנא בהם. אבל צדיקים גדולים שהם פועלים הרבה כשהם מגיעים לארץ ישראל, בזה השטן מתקנא מאוד, ומונע אותם מאוד מאוד. וכמו שגם רואים בפרשת השבוע, שיעקב אבינו רוצה לחזור לארץ ישראל, ומיד הס"מ יוצא לקראתו עם עשו וארבע מאות איש עמו, וגם בזה יש רמז שאנשים גדולים קשה להם מאוד לבוא לארץ ישראל.

העצה להיות בקטנות דקטנות והכנעה קודם א"

מו. וכאן רבינו נותן עצה נפלאה לאותם צדיקים, והוא לנהוג בקטנות דקטנות, ובעזרת ה' ננסה קצת להסביר את הסוד הגדול הזה, למה כדי להגיע לארץ ישראל צריך להיכנס בקטנות דקטנות,

נג. גם בזה יובן הגמ' (ב"מ פה): רבי זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבליה מיניה, כי היכי דלא נטרדיה. ור' זירא כשעלה לארץ ישראל, צם מאה תעניות והתפלל שישכח את התלמוד בבלי, כדי שלא יטרד מדרך הלימוד של האמוראים בבבל שהיא שונה מזו של האמוראים בארץ ישראל. והפירוש הפשוט הוא כפירש"י שלא יפריע לו בלימודו. אבל כפי הנ"ל זה עצמו היה הדרך לארץ ישראל, להגיע ב'קטנות דקטנות', וכל זמן שלא ישכח את כל תלמודו, יטריד אותו בתפילתו לזכות לארץ ישראל, כי לא יוכל לבקש לגמרי מאוצר מתנת חינוס, ורק כששכח את כל תלמודו ונעשה כאיש פשוט, יכל לבקש במתנת חינוס באמת, ולזכות לארץ ישראל 'מאוצר מתנת חינוס'.

גם מי שגר בא"י צריך 'אוצר מתנת חינוס' כדי להרגיש קדושתה

נד. גם אנחנו שנולדנו בארץ ישראל, צריכים הרבה לבקש ולהתחנן 'מאוצר מתנת חינוס' על ארץ ישראל, שנזכה להרגיש את קדושת ארץ ישראל, וכמו שסיפרנו מהבת עין כמה התחנן לראות שכל אבן בארץ ישראל היא מרגלית, דהיינו להשיג אפילו את הקדושה של האבנים בארץ ישראל. ואנחנו בעצמנו מרגישים שאף שאנחנו בתוך ארץ ישראל, אבל רחוקים מאוד מהרגשת קדושת ארץ ישראל. והענין כי להרגיש את קדושת ארץ ישראל צריך לקבל זאת 'מאוצר מתנת חינוס', צריך ענוה ושפלות גדולה מאוד מאוד, להתחנן בלי שום זכות, ולדעת שבאמת אין לנו שום זכות, כי באמת כלפי גדולתו של הקב"ה עדיין לא התחלנו לעבוד אותו, וכך נזכה לקבל מאוצר מתנת חינוס, שנרגיש איזה משהו מקדושת ארץ ישראל.

נסיעת רבינו הקדוש לא"י

נה. רבינו גם כן עסק בדבר הזה קודם ארץ ישראל להגיע לבחינת 'קטנות דקטנות' והתנהג באיסטנכול כמו ילד שמשחק עם נערים, כאילו עושים שם מלחמות של הצרפת וישמעאל וכו', ושאר הנהגות של קטנות כמו שמספר באריכות בשבחי הר"ן ח"ב, וכל זה כדי שיוכל להשיג 'מאוצר מתנת חינוס', כשאתה מגיע לקטנות ושפלות כזאת, אתה מרגיש בעצמך שאינך שווה כלום, ואתה יכול באמת לבקש 'מאוצר מתנת חינוס' כנ"ל.

גם תורת ארץ ישראל צריך להקדים לה בחינת 'קטנות דקטנות'

נו. ונראה עוד, שכל ענין של 'תורת ארץ ישראל', צריך להשיג אותה קודם בכח של 'קטנות דקטנות', שזה הענין של ר' זירא שהתענה לשכוח את התורה וכו"ל, ועיקר מטרתו היתה להשיג את תורת ארץ ישראל. ותורת רבינו – שהיא תורת ארץ ישראל, וכמו שהבאנו לעיל משיחות הר"ן, שכל השגת תורתו הנפלאה היתה מכח מה שהיה בארץ ישראל. א"כ הרבה פעמים היה צריך להביא את עצמו ל'קטנות דקטנות' קודם שהיה משיג איזה בחינה של תורה. וכך היה רבינו נוהג למעשה, שזו בחינת 'האיני יודע' של רבינו שהיה משיג ממנו את כל התורה כולה, ונכנס ב'קטנות דקטנות' ומבקש רק מאוצר מתנת חינוס.

האיני יודע של רבינו

נז. וכמו שמוכח ענין זה כמה פעמים בכתבי רבינו הקדוש, ולדוגמא מה שכתוב בשיחות הר"ן (שיחה קנ"ג), וז"ל: ענה ואמר: מה אתם נוסעים אצלי? הלא אני יודע עתה כלל? בשאני אומר תורה יש לכם על מה לנסע ולבוא אלי, אבל עתה על מה באתם? הלא אני יודע עתה כלל? כי אני עתה רק "פראסטיק" לגמרי. והאריך

מתנת חינוס לגמרי, וזה אי אפשר לאדם בשעה שהוא בגדלות גדולה, כי איך יבקש כן והוא יודע את מעלתו הגדולה והעצומה. ולכן הצדיק כשרוצה לבקש מאוצר מתנת חינוס שהוא הדרך לארץ ישראל, צריך לבוא בפשיטות גדולה מאוד, לבוא ב'קטנות דקטנות' ולהבין שאין לו כלום ממש, ושכל עבודת ה' שלו כנגד גדולת ה' יתברך היא אינה שום דבר כלל, וכמו שמבואר בשיחות הר"ן (שיחה נ"א), וז"ל: ולעבד ה', איני יודע מי הוא שיוכל לומר שיעבד את ה', לפי גדלת הבורא יתברך, מי שידע מעט מגדלתו יתברך, איני יודע איך יכול לומר שיעבד אותו יתברך. ושום מלאך ושרף אינו יכול להתפאר על זאת שיוכל לעבד אותו יתברך. רק העקר הוא הרצון, להיות רצוני חזק ותקיף תמיד להתקרב אליו יתברך, עכ"ל. וכשמביא את עצמו לשפלות הזאת, אז יכול לבקש באמת רק מתנת חינוס, וזו הדרך לארץ ישראל, להשגת ארץ ישראל, ולהשגת תורת ארץ ישראל.

ובזה מובן מדוע דוקא הצדיקים הגדולים שיש להם כח כל כך גדול, והם יכולים להשיג השגה גדולה עד מאוד כשהם באים לארץ ישראל, דוקא הם צריכים לבוא קודם לכן בקטנות דקטנות, כדי שיוכלו לבוא לארץ ישראל, כי להשיג את ארץ ישראל זה ענין של 'אוצר מתנת חינוס', ולהשיג את אוצר מתנת חינוס, אפשר רק מתי שאתה בה בפשיטות גמורה, בקטנות דקטנות.

תפילת משה "ואתחנן" – מתנת חינוס

נא. ואת זה הבין משה רבינו, וכשהוא הגיע להשגה העצומה הזאת, ממש קרוב לפני פטירתו, בזמן שהגיע לתפילה תקט"ו, אז הוא התפלל 'ואתחנן' גימטריה תקט"ו – ובתפילה זו ביקש 'מתנת חינוס מאוצר מתנת חינוס', ואז הקדוש ברוך הוא אמר לו (דברים ג, כו) "דב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", כי כבר עלית על הסוד של הכניסה לארץ ישראל, אבל בכל אופן אני מבקש שאתה תוותר, כי לא טוב לעם ישראל שאתה תיכנס לארץ ישראל, ותבנה את בית המקדש, ולא יאבדו מעשה ידיך (סוטה דף ט), ולא יהיה להם בית המקדש כפרה, וכמו שהארכנו בענין זה במקום אחר.

מדוע שכח הבעש"ט את כל התורה ואפילו את הא"ב

נב. עכשיו מבינים למה בנסיעה לארץ ישראל הבעל שם טוב שכח את כל התורה כולה לגמרי, ואפילו שכח את הא"ב, כי באמת זו הדרך להיכנס לארץ ישראל להגיע לבחינת 'קטנות דקטנות' הכי גדולה, כדי שאז תוכל לבקש רק במתנת חינוס לגמרי, וזה אפשר מתי שבאמת אתה לא יודע דבר – אפילו לא את הא"ב. וגם קודם לכן עוד באיסטנכול היה לבעש"ט מעין הניסיון הזה, מתי שהבטיח לזוג העקרים שיהיה להם ילדים, והיה עליו קטרוג, ואמר השטן שיקחו ממנו את העולם הבא, דהיינו שלא יהיה לבעש"ט שום שכר ושום זכות. וכל דבר ודבר מזה, הוא חלק מהדרך לארץ ישראל, כדי לבקש את ארץ ישראל במתנת חינוס לגמרי.

רק שבזמן ששכח הבעש"ט את כל התורה ואפילו את הא"ב, הוא היה בסכנת נפשות גדולה מאוד, כידוע מהסיפור שתפסום שודדים אוכלי אדם, ורצו להורגם, היה חייב הבעש"ט לחזור למדרגותיו כדי להינצל מהסכנה הגדולה. ולא היה יכול להישאר במצב כזה של 'קטנות דקטנות', וזה בעצמו מה שהפריע לו שלא יכל אחר כך להיכנס לארץ ישראל, והבין שמשמים מונעים אותו, וחזר לביתו.

ר' זירא צם ק' תעניות לשכוח תורתו לפני שבא לארץ ישראל

הגבוהה מאוד אצל יעקב זה בחינת 'פנים', וזה בא מבחינת 'אמת' של יעקב, כי התיקון של 'אמת' הוא התיקון של תרין תפוחי הפנים.

כשמקבל 'פנים' מצדיק האמת, מקבל כח לעבוד את ה' באמת

סב. כשלומדים אצל הרב, צריך לקבל ממנו בחינת 'פנים', כמו שכתב רבינו (תורה קצ"ב), וז"ל: ומי ששומע דבור מפי הצדיק האמת שהוא דבור אמת, ובפרט פשרוה איתו אז, בבחינות (ישעיה ל, כ) "והיו עיניך רואות את מוריד", הוא מקבל בחינות 'הפנים' של הצדיק, ע"כ. כשאתה רואה את פני הצדיק האמת בזמן שמיעת תורתו אתה מקבל מהצדיק את בחינת 'האמת' הזו, ואתה זוכה גם כן לאיזו מדרגה נפלאה לעבוד את הקב"ה באמת רק לשם ה', ולכן כל כך חשוב לשמוע תורה ישירות מצדיק האמת, ולראות את פניו כדי לקבל את מדרגת האמת הזאת שיש לו. ולא אתכוון, לא בשביל כסף, לא בשביל כבוד, או בשביל מעמד או איזה שליטה, רק לכבוד הקדוש ברוך הוא.

בליקוטי מוהר"ן יש את הפנים של רבינו – 'פני האמת'

סג. היום יש לנו בעיה מאוד קשה, שאנחנו לא מכירים כל כך צדיקי אמת – שיש להם מדרגה כזו גבוהה, שכל כוונתם אך ורק לשם שמים בבחינת "בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוֹ". אבל דבר אחד יש לנו, שאנחנו יודעים שלפני כמאתיים שנה היה צדיק אמת כזה, בכל השלמות שרק אפשר לעלות בדעתנו, וזה רבינו הקדוש הנחל נובע מקור חכמה. והוא כתב תורות נפלאות, שבהם הוא סרטט את בחינת פניו, כי כל תורה ותורה בליקוטי מוהר"ן היא המדרגה של העבודה של רבינו שהיתה באותה זמן, כי רבינו לא היה אומר תורה אם הוא לא היה באותו זמן באותה מדרגה. כי ענין ראיית פני הצדיק, זה לא רק לראות את היופי הקדוש שלו, אלא את המדרגות שלו בעבודת ה', כי זו באמת צורתו האמיתית. וכל תורה בליקוטי מוהר"ן יש בה את הענין הזה לצייר לנו את פניו של רבינו. ולכן כשלומדים את התורות הקדושות שלו, ומצליחים להשיג ולהבין איזה הבנה בתורה הזאת, מקבלים ממנה את בחינת האמת ישירות מ'צדיק האמת'.

עבודת המשפיע

סד. וזו גם העבודה של המשפיע האמיתי, להשפיע את אור האמת שיש בכל תורה בליקוטי מוהר"ן אל הלומדים, רק שהמשפיע צריך להיות עד כמה שאפשר צינור כשר, שלא יקלקל את האמת היוצאת מתוך דברי רבינו, וכמה שהמשפיע יותר איש אמת, ויותר מתכוון לשם שמים בבחינת "בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוֹ", יותר זוכה להעביר את אור האמת של רבינו, שהוא הדבר היקר ביותר, כי אז זוכים גם השומעים לעבוד את הקב"ה באמת. ה' יזכנו.

קבלת שכלו ונשמתו של הצדיק

סה. גם מבואר בתורה זו, כשאדם זוכה ללמוד אצל הצדיק האמת, הוא נותן לך גם את בחינת נשמתו ושכלו, וכמו שכתב רבינו וז"ל: וזה גם בן בחינות 'הנשמה', כי הנשמה היא בחינת השכל, כמה שכתוב (איוב לב, ח) "וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְבִינִם", ע"כ. ולכן יש שלמות גדולה מאוד כשזוכים ללמוד מצדיק האמת, או ללמוד בספר של צדיק האמת, או ללמוד ממשפיע שמשתדל לעסוק בהשפעתו רק באמת, כי עיני זוכים לכל הבחינות הנפלאות הללו, אמן.

בשיחה זאת, וכפל ושלש כמה פעמים שאינו יודע כלל, ושהוא רק איש פשוט לגמרי ושהוא "פראסטיק". ואז אמר שהוא מחיה את עצמו עתה רק כמה שהיה בארץ ישראל. והאריך בשיחה זאת, שבאמת לאמתו אינו יודע כלל לא ושהוא רק "פראסטיק" לגמרי, רק שהוא מחיה את עצמו כמה שהיה בארץ ישראל. ומתוך שיחה זאת התחיל לדבר ולבאר כל ענין הנורא ההוא וכו', ע"כ. וגילה שם תורה נוראה מאוד וכו' תורה ע"ח הנ"ל.

'פגם מי מריבה' – שלא ביקשו במתנת חינוך

נח. וכל זה הוא קשר אחד, כי כיון שתורתו הקדושה היא מבחינה הגבוהה ביותר של תורת ארץ ישראל, לכן היה צריך להשיג אותה כל פעם במתנת חינוך. והיה צריך להגיע לשפלות של 'קטנות דקטנות' כדי להוריד תורה. וזה גם הסוד שמבואר בליקוטי מוהר"ן תורה כ' בענין 'פגם מי מריבה', שצריך רק לבקש ולהתחנן להוריד תורה מהלב העליון, ולא לבקש בכח מעשיו וזכויות שלו, וכמו שהארכנו בזה במקום אחר. ובפרט שאז קודם מי מריבה היו ממש סמוכים להיכנס לארץ ישראל, ומשה ואהרן רצו להוריד לישראל תורת א"י, ובוזה ודאי יש פגם גדול אם לא מבקשים במתנת חינוך. וכבר הארכנו בענין זה בס"ד.

הקטנות שהיתה בשבת קודם אמירת תורה קצ"ב

נט. גם בחיי מוהר"ן אות קכ"ו, קודם שאמר רבינו את תורה קצ"ב בליקוטי מוהר"ן, ג"כ היה מצב כזה של 'קטנות דקטנות' גדולה מאוד, ומסופר שם שרצה לשבות בשבת שירה תקס"ו בעיר מעדודיווקע עם אנשיו ולא הגיע לעיר, ושבת באיזה כפר, וכפי שמסופר שם: ולא היה להם מה לאכול ולשתות, והכרחו לאכול חלה של דגן ולקדש על החלה. פי לא היה שם פוס לקדש על היין שרף, ואפילו סכין ושום פלי אכילה לא היה להם, ע"כ. וכפי הנ"ל גם זה היה הכנה גדולה לסוד תורה גדולה שעמד לגלות אז.

הגדרת צדיק האמת

ס. רבינו הזכיר בתורה זו את המעלה העצומה של דיבור של 'צדיק האמת', וננסה להגדיר מעט מה זה 'צדיק האמת', זה מי שעושה את כל העבודה שלו אך ורק לכבוד ולשם הקדוש ברוך הוא בלי שום פנייה. כי על פי רוב אפילו באמירת תורה מרב גדול, יש בזה איזה גם איזה פניות של כבוד, או של כסף שמקבל, או שאר ענינים ורצונות, יש לפעמים שאדם רוצה לשלוט וכו'. וכל הפניות האלה מגרעות את העבודה שלו, שהיא לא נעשית לשם שמים, היא אינה בבחינת "בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוֹ" (שמות כב, יט). ואפילו שודאי עיקר הכוונה שלו היא ללמד תורה, אבל עדיין שיהיה רק לשם ה', זה כבר עבודה עצומה וקשה מאוד מאוד. ו'צדיק האמת' הוא זה שזכה לענין זה, שזכה לעשות את עבודתו אך ורק לשם ה' יתברך באמת, עד שמעיד עליו הקב"ה היודע תעלומות, שכל כוונתו רק לשמו ית'.

יעקב שהוא בחינת אמת זכה לבחינת 'פנים'

סא. והדבר החשוב ב'צדיק האמת' שיש לו בחינת 'פנים', כמו שכתוב אצל יעקב (תהלים כד, ו) "מִבְּקִשֵּׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֵלָה", כלומר שיעקב אבינו זכה לבחינת 'פנים', והוא זכה לזה בזכות שהיה לו מידת אמת גמורה, כמו שכתוב (מכה ז, כ) "תִּתֵּן אֶמֶת לַיעֲקֹב". ליעקב היתה בחינת 'פנים' מיוחדת, כמו שכתוב בגמ' (בבא מציעא דף פד.) יופיו של יעקב מעין יופיו של אדם הראשון, כלומר שהבחינה